

nowe horyzonty edukacji filmowej

CYKL | DOJRZEWANIE W KINIE
GRUPA WIEKOWA | KLASY 7-8

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Marcin Majkut

FILM | „ZESTAW FILMÓW DOKUMENTALNYCH: ŚWIAT WOKÓŁ NAS”

Nasza wyspa (Our Island), reż. Lennah Koster, Mirjam Marks (2019)

Jovanna dla przyszłości, reż. Lennah Koster, Mirjam Marks (2019)

Heijplaters, reż. Lennah Koster, Mirjam Marks (2018)

Zestaw filmów dokumentalnych *Świat wokół nas* wyreżyserowany przez L. Koster i M. Marks wprowadza widzów w świat mniej widoczny z codziennej perspektywy dla większości ludzi, ale podejmujący uniwersalne tematy odnoszące się do relacji międzyludzkich i wskazujące na ważne wartości, których wspólnym mianownikiem są odpowiedzialność, tolerancja i otwartość.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Filmy stwarzają okazję do omówienia z uczniami 2 tematów:

- Co to znaczy być odpowiedzialnym i dbać o siebie?
- Co to znaczy, że jesteśmy tolerancyjni?

Co to znaczy być odpowiedzialnym?

Problem odpowiedzialności został zobrazowany przede wszystkim w filmie *Nasza wyspa*, w którym obserwujemy historię dwóch siostr, Shanny i Mirte, z których ta druga została dotknięta zespołem Downa. Shanna zastanawia się, co może zrobić dla siostry, czy jest w stanie przygotować ją i siebie na nadchodzącą przyszłość, w której każda będzie żyła swoim życiem. Odpowiedzialność Shanny za siostrę objawia się pod postacią refleksji nad wsparciem, jakiego może udzielić Mirte. Rezygnuje częściowo z własnych potrzeb i poświęca więcej uwagi i czasu siostrze. Zastanawia się, jak upośledzona dziewczyna poradzi sobie bez jej wsparcia. Odpowiedzialność w tym wymiarze skupia się zatem nie tylko na empatii, ale również na intelektualnej refleksji i szukaniu najlepszych rozwiązań. Shanna staje się nie tylko odpowiedzialna za siostrę, ale i za łączącą je relację. Poświęca więc siostrze uwagę i obdarza atencją.

Inny przykład odpowiedzialności płynie z postawy Jovanny w *Jovanna dla przyszłości*. W tym przypadku zaprezentowane zostały model życia i system działań, które w przejrzysty sposób wspierają myślenie ekologiczne, dbanie o czyste zasoby naturalne, a

tym samym o przyszłość Ziemi i jakość życia przyszłych pokoleń. Odpowiedzialność Jovanny i jej rodziców to wybór trudniejszy, bo pozbawionej różnych technologicznych ułatwień, drogi życiowej. Niektórzy mogliby ją nazwać zbyt radykalną, ale postawa głównej bohaterki filmu otwiera nam przestrzeń do inspiracji i czerpania z niej przykładu, jeśli nie w całości, tak jak żyje jej rodzina, to przynajmniej w jakiejś części.

Przykłady postępowania Shanny i Jovanny łączy wyzbycie się części siebie na rzecz innych. Wydaje się, że trud wzięcia na swoje barki odpowiedzialności, tak jak robią to bohaterki filmów, nie polega tylko na oddaniu części swojego czasu czy wygody innym, ale przede wszystkim na utrzymywaniu stałego kursu takich praktyk. Kiedy zastanawiamy się nad własnym poczuciem odpowiedzialności, warto pamiętać o tym, ile możemy wziąć na swoje barki, aby pomóc innym, nie zatracając w tym samych siebie. Tak, aby nie zaburzyć równowagi między byciem sobą a pomocą innym.

Pytania:

- W jaki sposób Shanna jest odpowiedzialna za siostrę?
- Co Shanna może zaoferować Mirte?
- W jaki sposób może jej pomóc?
- Czy odpowiedzialność Shanny jest czymś wyjątkowym?
- Na czym polega odpowiedzialność Jovanny?
- Czy postawa Jovanny jest trudna do utrzymania, czy rzeczywiście polega na dużych wyrzeczeniach?
- Czym różni się odpowiedzialność Shanny i Jovanny?
- Czy łatwiej jest być odpowiedzialnym za bliską nam osobę, czy za ekologię planety?

Co to znaczy, że jesteśmy tolerancyjni?

W każdym z trzech filmów mamy do czynienia z tolerancyjnym zachowaniem wobec innych. Tolerancyjnym, czyli szanującym odmiennosc, na przykład tę światopoglądową. Shanna darzy zatem swoją siostrę szacunkiem i daje jej przestrzeń do swobodnej ekspresji, bo rozumie jej odmiennosc i to, skąd pochodzi. Nie zgadza się jednak na wszystko, czego oczekuje Mirte. Ucieka, kiedy czuje się osaczona, kiedy może przekroczyć swój próg tolerancji dla siostry. Zatem tolerancja to szukanie otwartości na odmiennosc innych z zachowaniem swojej odrębności i niedopuszczaniem do przekraczania granic własnej intymności, prywatności. Szczególnie trudne może się to wydawać w sytuacji, w jakiej znajdują się Shanna i Mirte, kiedy obie pozostają we wspólnej przestrzeni wypełnionej rodzinną relacją. Taka bliskość zabiera miejsce na czasowe wycofanie się czy interwencję, która jest niezbędna w sytuacjach kryzysowych. Możemy przyrzeć się scenie, w której Shanna jest nieco przyparta do muru i ucieka przed Mirte na drzewo, w miejsce niedostępne dla siostry. W przypadku Shanny istotna jest akceptacja choroby siostry, pozwalająca zapewne lepiej tolerować różne zachowania Mirte.

O tym, czym jest tolerancja, możemy się dowiedzieć także z filmu *Heijplaters*, obserwując relację zgranej paczki kolegów. Rodziny obu chłopaków pochodzą z różnych stron świata, a tym samym różnią się pod względem religii, kuchni czy rozmaitych obyczajów. Szansę na pełną tolerancję różnic, jakie mogą ich dzielić, daje im asymilacja wokół jednej, wspólnej kultury, w tym przypadku holenderskiej. Wspólny język, szkoła, dzielnica sprawiają, że koledzy skupiają się przede wszystkim na rozwijaniu przyjacielskiej relacji, przy okazji dobrze się bawiąc. Różnice wynikające z bagażu kulturowego ich rodzin stają się ciekawostkami, które nie tyle można tolerować, ile stopniowo, dzięki bezpieczeństwu wzajemnych relacji, poznawać i oswajać, ucząc się konkretnych znaczeń. Tolerancja w tym wymiarze wskazuje nam drogę do poznawania nowych wzorów kultury nie tylko poprzez wzajemny szacunek, ale też wypracowanie bezpiecznej przestrzeni do eksploracji swoich światów i historii.

Pytania:

- Na czym polega tolerowanie zachowań Mirte przez Shannę?
- Czy mówimy w tym wypadku o tolerancji, czy bardziej uległości wobec chorej osoby?
- Co jest potrzebne do bycia tolerancyjnym, jakie warunki muszą być spełnione?
- Czego nie można tolerować?
- Odwołaj się do przykładu relacji Shanna – Mirte?
- Czy chłopcy z *Heijplaters* są wobec siebie tolerancyjni?
- Czy muszą być?
- Do czego może prowadzić tolerancja w kontekście rozumienia różnych kultur?